

HORVÁT NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2014. május 12. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA

Pitanja su vezana uz dolje navedeni tekst iz povijesti novele

Hrvatska novela

„Od svih proznih narativnih oblika novela iziskuje od autora najviše samokontrole i
brige za svaki detalj. Posrijedi je izrazito zahtjevna književna vrsta: kratkoća, ekonomija
prostora i brzi razvoj radnje u noveli sile pisca na sažimanje, brižno komponiranje, »vaganje«
svake rečenice. [...] Novelist je umjetnik minijature: on mora postići da u jednom odabranom
fragmentu, u malom isječku stvarnosti, zasja sva punina, bogatstvo i složenost životnih
manifestacija. [...]“

Od Boccaccia do danas novela je doživjela velike promjene. I ona se, i tematski i formalno, prilagođavala mijenjama koje su stizale s raznim duhovnim pokretima, s mijenjama i ukusima, književnim modama i senzibilitetima¹. [...]

Novela je u hrvatsku književnost ušla razmjerno kasno – tek u razdobljima romantizma. [...] Od tada, od tridesetih godina 19. stoljeća pa do danas postoji kontinuitet² novelističkog pripovijedanja u hrvatskoj književnosti. [...]

Prve novele u hrvatskoj književnosti bile su tematski usmjerene uglavnom na građu iz povijesti. Ljudevit Vukotinović, Ivan Kukuljević Sakcinski, Dragojla Jamević, Dimitrija Demeter – svi oni, pod utjecajem aktualnih tendencija u zapadnoeuropskim književnostima, pišu kratku prozu nadahnutu zbivanjima iz nacionalne prošlosti. [...] Novela je tada, zapravo, umanjeni roman: njome dominira akcija, a fabule su zapletene i dinamične. [...]

Isti je novelistički model, *mutatis mutandis*³, dominirao i pedesetih godina 19. stoljeća kada cvate pseudopovijesna⁴ i tzv. hajdučko-turska novelistika. [...]

U razdoblju realizma narativne su vrste osobito popularne, pa prema tome i novela. Naši pisci-realisti (Kovačić, Kumičić, Gjalski, Kozarac, Novak, Draženović, Turić) pišu pod utjecajem Šenoe te francuskih i ruskih pripovjedača 19. stoljeća. Njihovu kratku prozu karakterizira naglašen interes za svakodnevnicu, čvršća povezanost s konkretnom sredinom i njezinim problemima te otklon od »površno-pedagoškog optimizma i sladunjavih idealizacija« (Kombol). Prvi hrvatski teoretičar novele Jovan Hramilović piše u »Hrvatskoj vili« 1883. da »romanticizam kakova čitamo u našim pripovijestima iz turske dobe ne odgovara našemu vremenu ni našemu ukusu«. Novela, kaže on, već svojim imenom (tal. novella = novost) zahtijeva da joj predmet bude crpljen iz sadašnjosti. Doista, suvremena tematika u ovom razdoblju već evidentno preteže nad historijskom ili pseudohistorijskom. Neki su realistički pisci, poput, npr. Gjalskog, Kozarca, upravo u novelistici ostvarili svoje estetske vrhunce.

Moderna je sa svojim kultom individualizma te geslima o oslobođanju od tradicije i potpunoj slobodi stvaranja donijela i novu osjećajnost i novo poimanje književnih vrsta. [...] Pripovjedna proza konačno se počinje oslobođati anegdotalnosti, vanjske događajnosti i raznih pragmatičkih zadaća, kao što su nacionalna funkcionalnost, politička i socijalna tendencioznost. Novi tematski zaokret donio je u prvi plan svijet pojedinca, intimnu analizu, tajne duše, probleme svijesti i podsvijesti. U razdoblju moderne realističke slike »slike iz života« i sociološke činjenice postupno ustupaju mjesto subjektivnom doživljaju stvarnosti i minucioznom psihologiziranju. Impresionističkom i simbolističkom doživljaju zbilje upravo i odgovaraju kratke forme, idealne za bilježenje pojedinačnih dojmova, stanja, ugođaja i psiholoških manifestacija. [...]

Moderna je, kako je primijetio kritičar Ljubomir Maraković, razvila »vrlo suptilnu školu zaokruženog i oštro pointiniranog pripovijedanja kratka daha, s izrazito psihologijском problematikom«. Leskovar, Matoš, Šimunović, Nehajev, Livadić, Kamov, Nazor – sve su to bili veoma vrsni novelisti koji su tu književnu vrstu uzdigli do zavidnih artističkih visina. Novela se modernizira, obogaćuje novim pripovjednim tehnikama i osposobljava za izražavanje najsuptilnijih emocija i psiholoških stanja. Ugled i popularnost koji novela uživa u hrvatskoj književnosti dobrim su dijelom rezultat estetskih dosega iz razdoblja moderne. [...]

U razdoblju između dvaju ratova, koje karakterizira brza izmjena brojnih pravaca, raznih »izama«, važnost novele ne opada. Naprotiv! Izuzetna dinamika na hrvatskoj literarnoj sceni rezultirala je i izuzetnom novelističkom produkcijom – i u kvantitativnom i u kvalitativnom smislu.

Bogatstvo stilskih opredjeljenja – od ekspresionizma i futurizma do raznih inaćica novog objektivizma – utisnulo je svoje tragove i u kratkoj prozi. Takvu razigranost novelističkih oblika, takav raspon tema i motiva, hrvatska književnost kasnije nije dosegnula. Jedan pored drugog stvaraju novelisti iznimnih kreativnih potencijala: Begović, Krleža, Andrić, Kolar, Kozarčanin, Perković, Cesarec. Od Donadinijeve fantastike do Budakova regionalizma, od Krležine i Begovićeve psihološke proze do Kozarčaninova lirizma, od Majerove estetike banalnosti do Kolarova smijeha kroz suze – novela se i opet pokazala privilegiranom formom modernog senzibiliteta, podobnom da izrazi sve raspone suvremenog života.“

(Krešimir Nemec: *Hrvatska novela*, In: *Antologija hrvatske novele*, Zagreb, 1997. str. 5.-12.)

¹senzibilitet – osjećajnost, osjetljivost

²kontinuitet – neprekidnost, povezanost, stalnost

³ *mutatis mutandis* - Uz potrebne ispravke npr. prihvati jedan zakon *mutatis mutandis* znači:

prihvati ga pošto u njemu bude izmijenjeno sve što je potrebno izmijeniti

⁴ pseudopovijesna - dolazi od grčkog laž, lažni, nadri, nazovi, tobožnji

1. Imenujte autore navedenih zbirk novela!

Pod starim krovovima:

Ruke:

2 boda

2. Pored tvrdnji napišite jesu li točne (T) ili netočne (N)!

Novelist je umjetnik minijature.

Prve novele u hrvatskoj književnosti bile su tematski vezane uz suvremeniji život.

U noveli 19. st. dominira akcija, a fabule su zapletene i dinamične.

Kovačić, Kumičić, Gjalski su predstavnici modernističke novele.

Realiste zanima svakodnevica ljudi.

U književnosti između dvaju ratova opada važnost novele.

6 bodova

3. Popunite tablicu podacima koji nedostaju!

Novela	Vrsta novele
Iz velegradskog podzemlja	ugodjaja
Mira Kodolićeva	fantastična
Muljika	

5 bodova

<input type="text"/>											
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

4. Navedite temeljna obilježja novele!

5. Objasnite sljedeće pojmove!*socijalna tendencioznost:***8 bodova**

sladunjava idealizacija:

2 boda**6. Imenujte tvorbeni način sljedeće riječi!**

samokontrola: _____

radnja: _____

2 boda**7. Imenujte glasovne promjene u sljedećim riječima:**

utjecajem: _____

dinamične: _____

2 boda**8. Odredite/imenujte podcrtane članove (dijelove) rečenice!**

„Izuzetna dinamika na hrvatskoj literarnoj sceni rezultirala je i izuzetnom novelističkom produkциjom – i u kvantitativnom i u kvalitativnom smislu.“

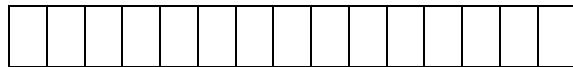
izuzetna: _____

na sceni: _____

produkциjom: _____

3 boda

Ukupno 30 bodova	
-----------------------------	--

TUMAČENJE JEDNOG UMJETNIČKOG DJELA NA OSNOVI ODREĐENOGLA STAJALIŠTA

Miroslav Krleža (1897. – 1981.): Večernji vjetar

Sad vlat¹ je svaki glazbalo, a vjetar, svirač pjan²,
udara napjev svadbeni.

Sad cvijet je svaki svjetiljka, pa kad umire dan,
u čašci svakoj miriše
večernji boja plam.

Sad vlat je svaki glazbalo, a vjetar svirač pjan.

Na kljunu stojim orlokrile lađe
i gledam bijele ptice valova gdje rone
i kristale slušam na morskom dnu što zove.

Vedra boja neba večeras je gorka i slana,
mirišem miris soli, joda i katrana
i pjevam pjesmu radosnu na pučini dana.

Kestenovi šume kao more,
o, kao more šume krošnje kestenova.

O, lijepo je, lijepo ploviti s livadom
ko lađom po pučini na večernjem vjetru.

A taj sam put, na kome plovim večeras kao lađa
po vedrome moru,
ja orao taj put sam kao crnu brazdu.
I tekla je smola
za tupim plugom kletve, očaja i bola.
I sve je bilo brodolom i smrt.

Večeras plovim
na večernjem vjetru i more divno pjeva,
a kljun mi lađe siječe u luku modrih sanja,
gdje vatre gore, pobjeda se slavi,
trube se ore i praporci³ zveče,
iz vrčeva vino klokoće i teče.

Sad vlat je svaki glazbalo,
a vjetar, svirač pjan,
udara napjev svadbeni.

¹ struk biljke

² pijan

³ metalna loptica, dio konjske opreme

Književni povjesničar Ivo Frangeš ocijenio je Krležu kao „najveću književnu pojavu cjelokupne hrvatske povijesti“. Krležina pjesma „Večernji vjetar“ objavljena je 1931. godine u zbirci *Knjiga pjesama*. Krležin lirski opus traje više od dva desetljeća. Njegova se lirika razvija u tri faze. Na početku predstavlja čovjeka u teškim, ratnim vremenima, kasnije njegov glas postaje tiši i intimniji. Raste u njemu interes prema bijedi i potlačenosti. Pjesnik je u neprestanom dijalogu s hrvatskim prilikama i estetskim formama. Krležino se stvaralaštvo oslanjalo na dotadašnju hrvatsku liriku, prije svega na Kranjčevića i Matoša. U isto vrijeme bio je pod utjecajem europskog impresionizma i ekspresionizma. Predstavite gore navedenu Krležinu pjesmu, kako se u njoj prepliću boja i zvuk, zemlja i more, kako je stvoren jedinstveni umjetnički doživljaj? (Opseg: najmanje 300 riječi.)

25 bodova

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

REFLEKTIRANJE NA POJAVU DANAŠNICE

Mihael Arlović s 20 godina postao je uspješan poduzetnik. Pokrenuo je tvrtku u kojoj učenicima i studentima nudi instrukcije i pripreme za državnu maturu, ali po iznimno povoljnim cijenama. Onima koji iz različitih razloga nemaju novca za instrukcije i pripreme – izlazi u susret dodatnim popustima ili besplatnim podukama, pa nije čudo što je vrlo brzo poslovanje iz Zagreba proširio i na pet velikih hrvatskih gradova.

„Iskreno, oduvijek sam htio biti poduzetnik, želio sam stvarati nove vrijednosti, otvarati nova radna mjesta i biti koristan za cijelo društvo“ – rekao je Mihael. U tvrtki koja nudi instrukcije trenutačno ima petero zaposlenih, a upravo je u tijeku proces zapošljavanja još trideset radnika.

„Najčešće tražim knjige koje će mi koristiti u mojoj budućnosti ili za fakultetske obaveze ili za posao“ – kaže Mihael. Beskonačno je mnogo obveza u Mihaelovom slučaju. Uz razvoj tvrtke, studentu koji je osim sebi, posao osigurao i drugima najvažniji je cilj uspješno završiti fakultet.

(Marina Knežević Barišić: Zapošljava radnike, a tek mu je 21 godina, Dnevnik, 2012.)

Mladi je Zagrepčanin utemeljio tvrtku i postao vrlo uspješan u svojoj generaciji. Je li to priča iz snova ili svakidašnja praksa? Njegova je sestra rekla novinarima: „Uvijek smo odgajani u tom poduzetničkom duhu, ali ja se nisam usudila, možda mi je falilo hrabrosti“. Jedan se Mihaelov kolega izjasnio ovako: „Sama ideja ući u ovakav neki projekt u ovo vrijeme je dosta hrabra.“ Mihael je pročitao jedan članak u dnevnim novinama, to ga je potaknulo na razmišljanje i odlučio je pokušati. Što je vaše mišljenje o tome? Moguće je krenuti u poduzetništvo već u mладим godinama ili treba dočekati zreliju dob? Iznesite svoje mišljenje u eseju (Opseg: najmanje 200 riječi.).

15 bodova

PRAKTIČNA PISMENOST

U Budimpešti će biti organiziran „Tjedan hrvatske kulture“ za učenike i studente. Vi ste glavni organizator priredbe. Pozovite predstavnike (učenike) svih regija (županija) u kojima žive Hrvati u Mađarskoj! Svaka regija će se predstaviti svojim najpoznatijim društvenim (književnost, slikarstvo, znanost, sport) i poljoprivrednim (prehrana) produktima/postignućima. Obratite se svakom predstavniku posebno, navedite detaljno što očekujete iz njegove regije! Sastavite jedno službeno pismo u kojem ćete abecednim redom navesti pojedine regije i svakoj od njih uputiti kratku molbu! Ne zaboravite datum priredbe! (Umjesto svojega imena potpišite se kao N. N.) (Opseg: najmanje 100 riječi.)

10 bodova

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		maximális pontszám	elért pontszám
I.	Nyelvi, irodalmi, műveltségi feladatsor	30	
II.	egy mű értelmezése	25	
	érvelő szöveg	15	
	gyakorlati szövegfajta	10	
	nyelvhelyesség	20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

javító tanár

Dátum:

		elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I.	Nyelvi, irodalmi, műveltségi feladatsor		
II.	egy mű értelmezése		
	érvelő szöveg		
	gyakorlati szövegfajta		
	nyelvhelyesség		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: